

Mot.nr 14/1971-72.

LAGUTSKOTTETS betänkande nr 19/1971-72 med anledning av ltm Erik Lundqvists m.fl. hemställningsmotion angående uppdrag för landskapsstyrelsen att tillsätta en kommitté med uppgift att antingen föreslå ändring i nuvarande landskapslag om naturskydd eller att avgiva förslag till en helt ny kombinerad naturvårds- och miljöskyddslag.

Med anledning av ovannämnda hemställningsmotion, varöver Landstinget inbegärt utskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet hört landskapsförstmästaren Bertel Lindroos och filosofielicentiaten Håkan Kulves, värdsamt anföra följande:

I motion nr 6/1970-71 framfördes ett förslag om revision av naturskyddslagen, som utskottet i betänkande nr 16/1970-71 föreslog skulle förkastas ehuru utskottet i vissa avseenden kunde omfatta de i motionen framförda synpunkterna. Utskottet anser fortfarande, att fortsatt uppmärksamhet bör ägnas dessa frågor, då det är uppenbart att naturen och miljön i landskapet utsättes och kommer att utsättas för allt större risk.

I Sverige har man löst dessa frågor genom förnyelse av naturskyddslagen och antagande av en särskild miljövårdslagstiftning. Dessutom finns där, liksom hos oss, miljöskyddsbestämmelser i en mångfald andra författningar. Det synes utskottet eftersträvansvärt, att man också hos oss kunde antaga stadganden av motsvarande innehåll som i Sverige för att medge de möjligheter till kontroll och ingripande, som numera föreligger i vårt västra grannland.

I riket är dock läget tillsvärdare detsamma som hos oss vad lagstiftningen beträffar. Detta medför, att det är omöjligt att i landskapslagstiftning antaga sådana strängare stadganden i syfte att trygga natur- och miljöskydd, som skulle medföra inskränkningar i den enskilda äganderätten.

Bland de mest påfallande missförhållandena då det gäller naturvården i landskapet är de många grustäkterna, som sedan de blivit helt utnyttjade lämnas utan återställande åtgärder. En viss förbättring har på senaste tid inträtt genom att landskapsstyrelsens vägavdelning i samband med tecknandet av entreprenadkontrakt ställer krav på att behövliga grustäkter skall på lämpligt sätt uppsnyggas efter utnyttjandet. Men de privata grustäkterna för andra ändamål är det i nuvarande läge i regel omöjligt att få uppsnyggade på ägarens eller exploatörens försorg. Det torde likväl i detta fall vara fråga om ett problem, som också uppmärksamats i riket, varför behövliga

lagstiftningsåtgärder kan väntas inom en snar framtid.

Ett annat ofta observerat missförhållande är de skräpsamlingar och skrotupplag, som påträffas mångenstädes i skogarna. Också i detta fall borde det finnas stadganden som begränsar den enskildes rätt att nyttja sin mark för sådant ändamål.

Från de miljövårdsintresserades sida har också kritik riktats mot vissa vägdragningar, som ansetts vara ur miljövårdssynpunkt dåliga lösningar. Tekniska och ekonomiska aspekter torde i sådana fall hava vägt tyngre vid landskapsstyrelsens ställningstagande till vägplanen. Utskottet förutsätter att landskapsstyrelsen i sådana ärenden också tagit och fortsättningsvis tar hänsyn till de närboendes miljö så långt det är rimligt.

Många av de faromoment, som hotar vår natur och miljö, är i landskapet mera uppenbara än de är i riket. Landskapet är ett litet och delvis tämligen tätt befolkat område, som dessutom får räkna med en årlig invasion av en stor mängd turister. I riket har man vidsträcktta områden som inte på samma sätt utsätts för förslitning. Det föreligger därför en risk för att den lagstiftning, som kan förväntas i riket på detta område, kommer så sent att stor skada redan hunnit åsamkas naturen och miljön i landskapet.

Enligt 15 § självstyrelselagen har Landstinget rätt att väcka initiativ i sådan landskapet enskilt rörande angelägenhet, som hänförelser sig till rikets lagstiftningsbehörighet. Utskottet anser detta stadgande tillämpligt på detta fall även om samma intresse i något långsammare takt torde växa fram i riket. Men den fara som finnes i dröjsmål med lagstiftningsåtgärder på detta område synes utskottet utgöra motiv för att Landstinget skulle ingå med en motion till riksdagen om en fullmaktslag, innebärande rätt till längre gående inskränkning i den enskilda äganderätten i landskapslagstiftningen. Då en sådan lag måste antagas i grundlagsenlig ordning och sålunda kan påkalla långvarig behandling i riksdagen, borde frågan beredas med skyndsamhet.

Utskottet har på grund härav ansett, att en kommitté borde tillsättas med uppdrag att bereda en sådan framställning till Landstinget. I stort sett borde samma befogenheter eftersträvas som de i Sverige lagfästa, till den del de kan anses vara behövliga i landskapet. Möjligen borde gällande stadganden koordineras och kompletteras med generella bestämmelser.

Vid sidan om lagstiftningsfrågan bör observeras, att också gällande lag medför möjligheter till åtgärder i många fall av vanvård av natur och miljö. Ofta har dock övervakningen varit eftersatt eller

nödiga ingripanden icke beslutats fastän missförhållandena varit kända för vederbörande myndighet. Då en lagstiftning saknar betydelse om icke de verkställande myndigheterna vidtar de åtgärder, som stadgandena ålägger dem, förutsätter utskottet att landskapsstyrelsen också undersöker i vilken utsträckning gällande lag ger möjligheter till ingripanden i sådana fall, där uppenbara missförhållanden föreligger.

Hänvisande till det anförda får utskottet värdsamt föreslå,
att Landstinget måtte hemställa hos
landskapsstyrelsen om nödiga förslag för
antagande av en effektivare lagstiftning
till skydd för natur och miljö i landskapet.

Mariehamn, den 20 april 1972.

På lagutskottets vägnar:

Nils Dahlman

Rolf Sundman.

Närvarande i utskottet: ordföranden Dahlman, viceordföranden Sundblom samt ledamöterna Fagerlund, Olof M. Jansson och Wideman.